

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The Emergence of a Myth : In search of the origins of the life story of Shenrab Miwo, the founder of Bon

Gurung, K.N.

Citation

Gurung, K. N. (2011, May 31). *The Emergence of a Myth : In search of the origins of the life story of Shenrab Miwo, the founder of Bon*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/17677>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/17677>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

SAMENVATTING

Inleidend gedeelte (Tib. *klad kyi don*)

David Snellgrove heeft in zijn baanbrekende werk van 1967 (p. 13) terecht naar voren gebracht dat bonpo's alle vormen van Tibetaanse religieuze doctrines en praktijken in zich hebben opgenomen, door sinds hun ontstaan alles te aanvaarden en niets uit te sluiten. Anders dan de beperkte visie op bon van sommige Tibetaans boeddhistische meesters en zelfs van sommige bekende geleerden aan westerse universiteiten, vat Snellgroves beschrijving de aard van de bon traditie accuraat samen, zoals die bestond tot aan het einde van de vorige eeuw. In dit proefschrift laat ik zien hoe bonpo's inderdaad alle doctrines en praktijken aanvaardden die in Tibet aanwezig waren, hetzij uit het boeddhisme, hetzij uit andere tradities. Ik richt me vooral op het ontstaan van de verhalen rond de stichter van de bon religie. Ik probeer enkele kernvragen te beantwoorden, zoals: wie was Shenrab Miwo en waarom wordt hij beschouwd als de stichter van bon? Op welke wijze schiepen de bonpo's de verhalen rond van Shenrab Miwo? Hoe droeg de schepping van deze verhalen bij aan de ontwikkeling van bon?

Het proces van het ontstaan van de levensverhalen van de stichter van bon, zoals dat zichtbaar is in de hagiografische literatuur, dateert van rond de wisseling van het eerste millennium na Chr. Het lijkt gevoed te zijn door de opkomst van rivaliserende boeddhistische sekten, in een tijd waarin het Tibetaanse boeddhisme een renaissance onderging. In latere perioden werden deze hagiografische vertellingen door bonpo's opgevat als authentieke bronnen voor de geschiedenis van bon. Bon tradities ontwikkelden zich in die tijd enorm snel en werden een belangrijke rivaal van de Tibetaans boeddhistische sekten. De bonpo's stelden dat hun religie al lang voor de geboorte van de historische Boeddha ontstaan was. Tibetaans boeddhistische volgelingen probeerden de authenticiteit van bon in twijfel te trekken.

Zoals Stein (1972 en 2003b) terecht benadrukte, lijken de oudste bekende rituele praktijken in Tibet geen speciale naam te hebben gehad, maar er figureren wel rituele specialisten, die bekend stonden als *bon po*'s. De naam 'bon' voor de nieuwe religie is waarschijnlijk ontstaan als gevolg van een vereenzelvigen van de latere bon religie met de activiteiten van de vroegere rituele specialisten. In Tibetaanse documenten uit de Dunhuang periode (ca. 7e -11e eeuw na Chr.), wordt Shenrab Miwo nog niet als de stichter van bon gezien, hoewel hij wel al bekend

stond als een belangrijke religieuze figuur, zoals duidelijk wordt uit passages in niet-boeddhistische Tibetaanse rituele teksten uit Dunhuang. Hij werd waarschijnlijk pas als de stichter van bon gezien sinds de tweede verspreiding van het boeddhisme in Tibet, die begon in de 10^e-11^e eeuw na Chr. In competitie met de boeddhistische claim dat hun religie gesticht was door de Boeddha Śākyamuni begonnen de bonpo's er aanspraak op te maken dat hun religie gesticht werd door Shenrab Miwo en dat zij veel ouder was dan het boeddhisme. De volgelingen van bon begonnen hun religie ook te formaliseren en uit te breiden, door zich boeddhistische literatuur toe te eigenen en deze aan te passen aan hun eigen overleveringen. Op deze wijze pasten bonpo auteurs ook het legendarische verhaal van de Boeddha aan en vormden zo de eerste legendes rond Tonpa Shenrab Miwo. De keuze van Shenrab Miwo als stichter van bon werd het eerst gecanoniseerd met het ontstaan van de *mDo 'dus*. Deze tekst is gebaseerd op vroegere vertellingen, zoals die thans nog te vinden zijn in Tibetaanse geschriften uit Dunhuang; in Tibetaanse vertalingen van legendes over het leven van de Boeddha; in overgeleverde verhalen via orale tradities; en in tekstuele fragmenten die in die tijd in Tibet beschikbaar waren.

Hoofdgedeelte (Tib. *gzhung gi don*)

Allereerst is een overzicht van de bon religie nodig en in het bijzonder van de drie welbekende visies die westerse academische geleerden op bon ontwikkeld hebben, om zo een gedetailleerd onderzoek naar de stichter van bon mogelijk te maken. Daarom heb ik allereerst enige traditionele visies besproken, vervolgens heb ik kort eerdere studies over dit onderwerp doorgenomen, de belangrijkste data in verband met het leven van Shenrab Miwo onderzocht, alsook nader gekeken naar de naam *gshen rab mi bo*, zoals die in de Tibetaanse Dunhuang geschriften te vinden is, en heb ik er verder over nagedacht waarom latere bonpo's hem als stichter van bon hebben aangemerkt (zie hoofdstuk een).

In het tweede hoofdstuk presenteer ik de geschiedenis van de overlevering van de *mDo 'dus*. Omdat het colofon van de *mDo 'dus* geen hulp biedt bij het vaststellen van de datum van zijn tekstuele fixatie, heb ik die datum bepaald op basis van de datum van de vier grote sūtras ('*Byung khungs mdo*, '*Chags 'jig mdo*, '*sGrub thabs mdo* en '*Khams gsum skye 'chi mdo*). Traditionele dateringen suggereren dat de vier sūtras reeds vanaf de 11e eeuw na Chr. (d.w.z. 1070 of 1081 na Chr.) bestaan. Indien, zoals vooral latere Tibetaanse geleerden geloven, de *mDo 'dus* als één van die sūtras aan te merken is, dan moet de *mDo 'dus* ook uit deze periode dateren. Dit

wordt ook ondersteund door enige passages uit de *mDo 'dus* die we vanaf de 12e eeuw in bon bronnen als citaten kunnen vinden. De tekst stond toen al bekend onder zijn korte titel.

Om een kernvraag uit dit proefschrift te kunnen beantwoorden vergelijk ik de overeenkomsten tussen de beschrijvingen over het leven van Shenrab Miwo en legendes over de Boeddha Śākyamuni (zie hoofdstuk vier; zie ook hoofdstuk drie). De vergelijkende analyse wordt in hoofdzaak uitgevoerd tussen de *mDo 'dus* en de *rGya cher rol pa*, maar strekt zich ook uit tot Jātaka verhalen. De *rGya cher rol pa*, de Tibetaanse versie van de *Lalitavistara*, is een van de eerste beschrijvingen van het leven van de Boeddha die in Tibet beschikbaar kwam en is zonder enige twijfel ouder dan de *mDo 'dus*. De vele, soms letterlijke overeenkomsten tussen de twee verhaaltradities tonen aan dat veel van de vertellingen in de *mDo 'dus* hoogstwaarschijnlijk uit vergelijkbare boeddhistische legenden zijn overgenomen. De motieven die in de bon beschrijving gebruikt worden, zoals een dier dat de baarmoeder van de moeder ingaat, de zwangerschap van tien maanden, de geboorte uit de rechteroksel van de moeder, en ook de gebeurtenissen die daarna beschreven worden, zoals de verschijningen van Brahmā en Śakra, en van een nāga die de baby een bad gaf, en de spontane groei van lotusbloemen, precies daar waar de baby zijn eerste stappen wilde zetten, al deze vormen slechts een paar van de vele duidelijke overeenkomsten. De passages zijn niet altijd geheel identiek. Maar er zijn in ieder geval talrijke gelijkenissen met de *rGya cher rol pa* te vinden. De overeenkomsten strekken zich zelfs uit tot de episode van de vijf tijgers uit het Jātaka-verhaal van de Boeddha, uit de *Jātakamālā* en het *mDzangs blun* sūtra. Deze overeenkomsten zijn niet toevallig. Ze tonen duidelijk aan dat de legende van het leven van de Boeddha, die evident al voor de *mDo 'dus* bestond, de legende over het leven van Shenrab Miwo beïnvloed heeft. Tibetaanse bonpo's schijnen de beschrijving van de Boeddha als de ware levensbeschrijving van hun stichter Shenrab Miwo te hebben opgevat en deze vervolgens in de *mDo 'dus* te hebben opgenomen.

In deze oudste beschrijving over Shenrab Miwo, de *mDo 'dus*, vinden we echter ook vele andere verhalen. Zoals aangetoond in hoofdstuk vijf, onthult de familieverwantschap tussen Shenrab Miwo en de vier koningen (de *hos* koning Dangwa Yiring, de *dpo* koning Barwe Dronmacan, de Kongpo koning Karpo en de magische koning Kongtse) aspecten in het ontstaan van de levensbeschrijving van Shenrab Miwo die evident afwijken van het levensverhaal van de Boeddha. Deze

koningen worden beschreven als de schoonvaders alsook de beschermheren van Shenrab.

De relatie tussen Shenrab en de *hos* koning maakt Shenrabs huwelijk met de *hos* prinses mogelijk, en als gevolg daarvan de betrokkenheid van twee cruciale figuren, zijn zoons Towu Bumsang (Tib. *gto bu 'bum sangs*) en Chebu Trishay (Tib. *dpyad bu khri shes*). Deze twee figuren brengen twee belangrijke onderwerpen, *gto* ritueel en *dpyad* medische diagnose, binnen het domein van de bon praktijk.

Via de ontmoeting van Shenrab met de koning van *dpo* adopteerde bon het belangrijke boeddhistische concept karma, of 'oorzaak en gevolg'. Die uitwijding lijkt later toegevoegd te zijn, omdat zij geen overtuigende verbinding vertoont met de raamvertelling van de *dpo* koning. Hierdoor vestigt de *mDo 'dus* bon als een georganiseerd geloofssysteem en onderscheidt hij bon van oude rituele offerpraktijken. Verder getuigt de opname van deze passage ook van instemming met boeddhistische theorieën over karma en over het lot na de dood. Zoals hierboven genoemd, maakte deze relatie ook het huwelijk van Shenrab en de *dpo* prinses mogelijk, die hem twee zonen schonk, genaamd Lungdren en Gyudren. De namen van de zonen zijn waarschijnlijk latere enigszins gekunstelde constructen. Zijn zoons worden, conform hun naam, beschouwd als experts in Sūtra en Tantra.

De relatie tussen Shenrab en de magische koning Kongtse maakte het mogelijk Chinese astrologie (Tib. *gtsug lag rtsis*) in het repertoire van bon op te nemen. Bonpo's schrijven hun astrologie toe aan Kongtse en aan diens kleinzoon Trulbu Chung. Kongtse werd zelfs een beschermheer van Shenrab, alsook zijn leerling, en er wordt van hem gezegd dat hij een heilig kasteel bouwde. De wijze waarop Shenrab Kongtse ontmoette en zijn schoonzoon werd, komt overeen met de wijze waarop hij de bovengenoemde twee koningen ontmoette. Het huwelijk van Shenrab en Kongtses dochter leidde tot de geboorte van een zoon, over wie gezegd wordt dat hij een expert in astrologie werd, hetgeen, zoals gezegd, de opname van astrologie in het repertoire van de bon leringen legitimeerde.

De vierde koning die in de *mDo 'dus* genoemd wordt, is de koning van Kongpo. Dat is niemand anders dan de Kongje Karpo die ook al in de Tibetaanse Dunhuang geschriften en in de Kongpo inscriptie genoemd wordt. Elementen uit de verhalen over deze koning werden dus hoogstwaarschijnlijk uit vroege historische bronnen of overleveringen overgenomen en opnieuw geïnterpreteerd, op een manier die bij de beschrijving van Shenrab paste. De ontmoeting van deze koning met Shenrab was simpelweg toeval, al resulteerde deze ontmoeting toch ook in een

nieuwe familierelatie. Shenrab huwde de prinses van Kongpo en kreeg een zoon uit deze verbintenis. Hoewel deze zoon niet speciaal gekoppeld is aan enige lering of beoefening in bon wordt hij wel beschouwd als de genealogische voorouder van de huidige *gshen* familie, een van de belangrijkste bonpo families, die ook thans nog bestaat. Deze vertelling over de koning van Kongpo dient om legitimiteit toe te voegen aan Shenrabs levensverhaal, door dit te verbinden met een bekende historische figuur en een specifieke plaats.

Zoals hierboven gezegd, laten deze gedeeltes van de *mDo 'dus*-vertellingen duidelijk het proces van incorporatie van externe verhaalelementen zien. Het belangrijkste doel van het opnemen van deze verhalen schijnt niet het presenteren van het leven van Shenrab te zijn, maar het uitbreiden van het territorium van de bon leringen, -activiteiten en leerstellige visies, en aldus het vaststellen dat disciplines als geneeskunde en astrologie feitelijk voortkwamen uit bon en onderwezen werden door Shenrab Miwo. De uitbreiding van het kennisbereik van bon werd aldus gerechtvaardigd door huwelijken en de geboorte van nakomelingen.

Verder bespreek ik hoe de persoonsnamen van Shenrabs familieleden en voorouders—zonder welke de hagiografie niet compleet zou zijn—in de *mDo 'dus* terechtgekomen zijn en wat hun mogelijke oorsprongen zijn (zie hoofdstuk zes). Deze namen zijn ook kernelementen die het verhaal van Shenrab van dat van de Boeddha onderscheiden. De naam van zijn vader wordt aangetroffen in de geschriften die in de Dunhuang grotten bewaard zijn gebleven (Pelliot tibétain 1134) en in een mogelijk oude passage in de laat 13e-eeuwse geschiedenis door Khepa Dewu. Deze verhaaltraditie is mogelijk, via een thans nog onduidelijke route, in de *mDo 'dus* terechtgekomen. Als de naam van de vader bepaald is, wordt het gemakkelijker om de naam van de moeders vast te stellen. De achtergrondbeschrijving van de moeder werd waarschijnlijk aangepast uit een bron van Indiase oorsprong. De familie van *dmangs rigs* (Skt. *śūdra*), waarin zij geboren werd, en de activiteiten van de brahmaan in het verhaal zijn twee punten die dit ondersteunen. De lijst van Shenrabs patrilineaire overdrachtslijn werd later in andere bon bronnen op inconsistente manieren uitgebreid en uiteindelijk in de geschiedenis van Shardza (1985) gecombineerd, om één lijst te creëren. Dit toont de manier aan waarop de lijst van Shenrabs voorouders zich bleef ontwikkelen. De *mDo 'dus* geeft verder aan dat er in Shenrabs gezin negen broers waren en dat Shenrab de jongste was. Deze lijst van de negen broers komt deels overeen met de lijst van de negen leersystemen, 'De negen wegen van bon' genaamd.

Afsluitend gedeelte (Tib. *mJug gi don*)

In dit proefschrift tracht ik te laten zien in welke mate de verhalende beschrijvingen in de *mDo 'dus* overeenkomen met het werkelijke leven van Shenrab Miwo. Zoals ik heb aangetoond, gingen deze beschrijvingen oorspronkelijk niet echt over Shenrab, maar werden zij elders vandaan gehaald en daarna aan Shenrab gekoppeld. In andere woorden, de *mDo 'dus* is in feite een verzameling van verschillende verhalen uit een aantal vroegere tradities. Dit in tegenstelling tot wat de meeste bonpo's geloven, namelijk dat de *mDo 'dus* een echte beschrijving vormt van het leven van Shenrab Miwo.

Door dit onderzoek ben ik ervan doordrongen geraakt dat er meer vergelijkend onderzoek nodig is om de oorsprong van de levensverhalen van Shenrab Miwo volledig te kunnen begrijpen. De vergelijkende studie van bon en boeddhistische teksten, zowel vertaald naar het Tibetaans als te vinden in verscheidene Aziatische talen die niet, of niet geheel, naar het Tibetaans vertaald zijn, kunnen ons niet alleen helpen te begrijpen hoe bonpo's en boeddhisten zich van elkaar onderscheidden en hun afzonderlijke identiteiten ontwikkelden, maar zullen ook meer licht werpen op de vraag welke teksten in de vroege eeuwen van de eerste verspreiding van boeddhisme in Tibet naar het Tibetaans vertaald werden. Ik vermoed dat een dergelijke vergelijkende studie andere, thans misschien nog onbekende, aspecten van boeddhistische doctrines en rituelen aan het licht zal brengen, die in het bijzonder de bon leerstellingen en filosofie hebben beïnvloed zoals die in de *mDo 'dus* verschijnen (zie de Epiloog in hoofdstuk zeven).